

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

חוזק הקורה ורוחבה וצורתה ודין מעמידה

(י"ג ב') **משנה**: הקורה שאמרו, רחבה כדי לקבל אריח (שתהא דומה לקביעות לבנות עליה בניין). ואריח (רחבו) חצי לבנה של שלושה טפחים (דהיינו רוחב טפח וחצי). (לפיכך) דייה לקורה שתהא רחבה טפח, כדי לקבל אריח לרחבו.¹

(המשך **משנה**): (4) רחבה כדי לקבל אריח, ובריאה כדי לקבל (כובד) אריח. (2) רבי יהודה אומר: רחבה אף על פי שאין בריאה. (לפיכך, אף אם) היתה של קש ושל קנים, רואין אותה כאילו היא של מתכת.

(המשך **משנה** 2): עקומה - רואין אותה כאילו היא פשוטה (ישרה). עגולה - רואין אותה כאילו היא מרובעת. כל שיש בהיקפו שלושה טפחים יש בו רוחב טפח.

(י"ד א') מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב: רחבה, אע"פ שאינה בריאה (כשרה). אמר ליה: אתנייה 'רחבה ובריאה' (רק אם בריאה כשרה לקורה).

(ומקשה) והאמר ר' אילעאי אמר רב: רחבה ארבעה (טפחים) אע"פ שאינה בריאה! (ומתרץ) רחבה ארבעה שאני (ורק בכי האי גוונא כשרה אף אם אינה חזקה לקבל אריח).³

(4) אמר רבה בר רב הונא: קורה שאמרו, צריכה שתהא בריאה כדי לקבל אריח (כדעת תנא קמא במשנה). ומעמיד קורה,⁴ אינן צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח.⁵ (2) ורב חסדא אמר: אחד זה ואחד זה, צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח (קורה - לקבל אריח. מעמידה - לקבל קורה ואריח).

שיטות הראשונים

הקורה שאמרו, רחבה כדי לקבל אריח: כתב **הראב"ד** דבעינן קורה בריאה כדי לקבל אריחים כשיעור כל הקורה; כי בריאות קבלת אריח, כדי שתהא הקורה נראית כתקרה שעל הפתח. ואע"ג דלא בעינן אריח, מקום הראוי לקבל אריח בעינן. וכן מפורש בירושלמי. וכן דעת **רבינו יהונתן**⁶ ו**רבינו חננאל בן שמואל**. ו**הרשב"א** כתב דדי בשיעור י"ח אריחים.⁷

1. כדמפרש בגמרא, שכיון שרחבה לקבל טפח, אידך חצי טפח מלבין ליה בטינא משהו מהאי גיסא ומשהו מהאי גיסא וקיימא (ממרח הקורה בטיט בשיפוע, מלא אצבע מכאן וכנגדו מכאן, ומשוה אותה לקורה. מלבין לשון לבנים. רש"י).
2. לדעת רוב הראשונים קטע זה הוא סתם משנה, ולדברי הכל. וראה להלן.
3. רש"י (במשנה, י"ג ב', רחבה כדי לקבל אריח) כתב: שתהא דומה לקביעות לבנות עליה בנין. וכן כתב רבינו יהונתן. ולעיל (ג' א', ד"ה הניטלת) פירש רש"י הטעם כדי שלא תהיה קורה הניטלת ברוח. וראה להלן (הערה בשיטות הראשונים), לגבי קורה רחבה ארבעה, מה שהסתפק הביה"ל על פי שני פירושים אלו.
4. רש"י פירש אם הניחה על גבי יתדות, ורבינו חננאל פירש כותלי המבוי שהקורה עומדת עליהם. ריטב"א. ובחידושי מאירי הביא את שני הפירושים, וכן בספר הבתים (שערי איסור הוצאה, שער שנים עשר) הביאם וכתב שהכל עולה לענין אחד.
5. אלא לקבל קורה לבד. שכן לא שמים אריח עליה. ודווקא בקורה צריך קביעות כדי שתהיה "היכר" מעולה. אבל מעמידה, אין ההיכר תלוי בהם. על פי רש"י.
6. וז"ל רבינו יהונתן: כלומר אריחים הרבה כשיעור רוחב פתח המבוי, מדובקים שם בטיט כפי מה שצריך להם; שאם לא כן, לא תהא בה היכרא, דסבורים בני רשות הרבים דלפי שעה ניתנה שם; אבל כשהיא בריאה ועבה וראויה לקבל בנין כזה, ניכר ומפורסם לכל שלקביעות הושמה שם ואית בה היכרא. עכ"ל.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אמנם הריטב"א כתב דנראה שאין זו שיטת גמרא שלנו, כיון שלא פירשו כן. וכן הרמב"ם לא הזכיר מזה כלום, וכן השמיטו השו"ע⁸.

רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה: הרא"ש כתבה. וגם המרדכי כתב שכן פסק הר"מ מרוטנבורג. וכן פסקו ראב"ד, אור זרוע, הרשב"א וריא"ז⁹. אמנם הרי"ף והרמב"ם סתמו, ומשמע דלעולם בריאה בעינין¹⁰. והשו"ע¹¹ פסק כהרא"ש וסיעתו.

מעמידי קורה אם צריכים שיהיו בריאים: פלוגתא דאמוראי אם צריכים שיהיו בריאים לקבל אריח (חוץ מהקורה). וכתב הרא"ש שרבינו מאיר מרוטנבורג פסק לקולא, ושכן מסתבר¹². וכן דעת אשכול, מרדכי וריא"ז. אמנם דעת רבינו חננאל, רמב"ם, רוקח, אור זרוע, סמ"ג, רשב"א וחידושי מאירי, שהלכה כדברי המחמיר. והשו"ע¹³ פסק בשם יש אומרים כרמב"ם וסיעתו, ובשם יש אומרים כהרא"ש וסיעתו.

עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה, עגולה כאילו מרובעת: כתב האור זרוע, דההיא רבי יהודה היא, דאמר רחבה אע"פ שאינה בריאה, ואין הלכה כן. אבל הרא"ש כתב דבהא דעגולה ועקומה מודו רבנן דאמרין רואין. וכן דעת הרמב"ם, הראב"ד והרשב"א¹⁴. וכן פסק השו"ע¹⁵.

7. **לפי הראב"ד,** כשרוחב הפתח עשר אמות, צריכה שתהא בריאה לקבל **עשרים אריחים** לכל אורכה (שכן כל אריח ארכו שלושה טפחים, דהיינו חצי אמה, והם שוכבים אורכם לאורך הקורה). **ודעת הרשב"א** שכיון שדי להניח על מבוי כזה קורה שאורכה ט' אמות ושני משהויין (ויניחה בדיוק באמצע בין כותלי המבוי, באופן שיש פחות משלושה טפחים מכל צד, ועל ידי לבוד נחשב שיש קורה למבוי), די בכך שתהא יכולה לקבל אריחים לאורך קורה של תשע אמות, דהיינו **שמונה עשר אריחים**.

8. או"ח שסג"ז. והמשנ"ב (ס"ק נט) פסק כהרשב"א (ולא כתב כן כחולק על השו"ע). מקורות - ראב"ד (הו"ד בחי' הרשב"א ובריטב"א). רשב"א (חי' י"ד א', ד"ה רבי יהודה; עבוה"ק, אה). רבינו יהונתן (ג' ב' דפי רי"ף, ד"ה ובריאה). ריטב"א (ד"ה ובריאה).

9. ונחלקו בטעם הדבר: דעת האור זרוע, שכיון שהיא רחבה כל כך, **יש בה היכר** אפילו שאינה בריאה לקבל אריח. והרשב"א פירש (חי' ג' א', ד"ה ומהא דקאמר; עבוה"ק אג), שכשהיא רחבה ד' טפחים, מהני **משום פי תקרה יורד וסותם, ומועיל מדין מחיצה**. וכתב הרשב"א שמשום כך **גם מעל עשרים אמה מועילה קורה רחבה ארבעה**. והסתפק בביה"ל (שסג"ט, ד"ה פסולה). שמא לדעת הרשב"א, אף שפוסקים שקורה שעומדת מאליה פסולה (ודלא כלחי' העומד מאליו שכשר), אפשר דבזה אפילו עמד מאליו גם כן מותר.

עוד הסתפק בביה"ל (שסג"ז, ד"ה חזקה) על פי שני הטעמים שהובאו לעיל, לגבי קורה שצריכה שתהא חזקה לקבל אריח (טעם א', שתהא ניכרת שבאה לקביעות בניין, טעם ב', שלא תהא קורה הניטלת ברוח), מה הדין בקורה רחבה ארבעה, שהיא דקה כל כך שניטלת ברוח, דלטעם ב', על כרחך דברחבה ארבעה דחשיב, אין חוששים לזה. אבל לטעם א' יש לומר, שאע"פ שאין צריך שתהא בריאה לקבל אריח, עכ"פ צריכה שלא תהיה דקה כל כך שתהיה ניטלת ברוח.

10. כ"כ רשב"א וריטב"א בדעתם.

11. או"ח שסג"ז. מקורות - אור זרוע (עירובין ס"י ק). רשב"א (עבוה"ק, בית נתיבות, אה). ראב"ד (הו"ד בחידושי מאירי, י"ג ב', ד"ה רבי יהודה). מרדכי (ס"י תפב). רא"ש (ס"י א). רמב"ם (הל' שבת יז, ג).

12. דבשל סופרים הלך אחר המיקל.

13. או"ח שסג"יח. ובמשנ"ב (ס"ק סב) כתב שלכתחילה נכון להחמיר כדעה המחמירה. וכן כתב בכף החיים (אות קיא) שהכלל הוא שדעת השו"ע לפסוק כיש אומרים בתרא, ורק לכתחילה חושש ליש אומרים קמא כשהוא לחומרא.

מקורות - סיעה א - מהר"ם מרוטנבורג (הו"ד ברא"ש). רא"ש (ס"י יח). ריא"ז (פ"א, ה"א, סעיף ח). אשכול (עירובין ס"י פה). מרדכי (רמז תפב). סיעה ב - רבינו חננאל (י"ד א'). רמב"ם (הל' שבת יז, ג, והו"ד ברא"ש); אור זרוע (עירובין ס"י ק). רוקח (ס"י קעד). סמ"ג (עשה דרבנן א, עירובין, ד"ה אמר רבי יוחנן). רשב"א (עבוה"ק אה), חידושי מאירי (י"ד א').

14. וביאר הריטב"א הסברא, כיוון שתיקונו אפשר מעצמו בלא שום דבר מבחוץ, אלא שהוא מחוסר מעשה להסיר העקמומית.

15. או"ח שסג"ט-כ. והרי"ף הביא מילתיה דר' זירא דהיא בתוך מבוי ועמימותה חוץ למבוי רואין וכו', משמע שפסק כן. אמנם ראה רבינו יהונתן. והאחרונים נחלקו מה הדין כאשר בעקמימות יש יותר מג' טפחים, עיין משנ"ב (ס"ק ס). מקורות - רמב"ם (שבת יז, כו); ראב"ד (הו"ד בריטב"א); רא"ש (ס"י יח). אור זרוע (ח"ב, הל' עירובין ס"י ק).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

יז. שעור הקורה, רחבה טפח ועביה כל שהוא, רק שתהא חזקה כדי לקבל אריח שהיא חצי לבנה של ג"ט, ואם היא רחבה ד"ט אינה צריכה להיות חזקה לקבל אריח.
יח. מעמידים, דהינו אם היא נסמכת על יתדות היוצאות מן הכתל שאין ברחבן טפח ולא בארךן שלשה, יש אומרים שצריך שיהיו חזקים לקבלה ולקבל חצי לבנה. ויש אומרים שאין צריך שיהיו חזקים אלא כדי לקבלה בלבד.
יט. אם היתה הקורה עגלה, צריך שיהיה בהקפה ג' טפחים שאז יש ברחבה טפח.
כ. היתה עקמה, ועקמיותה נוטה חוץ למבוי או למעלה מעשרים או למטה מעשרה, רואין כל שאלו ינטל העקמיות ואין בין זה לזה שלשה, כשרה; ואם לאו, פסולה.

קורה שפרס עליה מחצלת

(י"ד א') אמר רב ששת: הניח קורה על גבי מבוי, ופרס עליה מחצלת (להיות מחיצה, ליפות כוח היתרו), והגביה מן הקרקע שלושה (טפחים) - קורה אין כאן, מחיצה אין כאן.

קורה אין כאן דהא מיכסיא (ואין היכר).

מחיצה אין כאן, דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה.

שיטות הראשונים

קורה רחבה שנמשכה קצת למטה מעשרה: דעת הרשב"א דקורה צריכה שלא תהא משוכה עשרה טפחים כשיעור מחיצה, דאם כן נפקא לה מתורת קורה והויא לה מחיצה תלויה ומחיצה תלויה אינה מתרת. ודעת הרא"ש דבשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה¹⁶. וכן פסק השו"ע¹⁷.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

כד. פרס על הקורה מחצלת ואינה נוגעת עד הקרקע, אם גבוהה מהארץ ג"ט, פסולה שהרי פסה הקורה ואינה נראית, ובטלה מהיות קורה; ומחצה גם כן אינה, כיון שגבוהה מהארץ שלשה. אבל אם הניח קורה רחבה ונמשכת קצת למטה מ"י, כשרה.

16. דהכא דוקא אמר קורה אין כאן משום דמכסיא ואינה נראית וסבורים דבמחצלת המבוי נותר. אבל כשהקורה נראית, בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה.

בביאור דברי רב ששת, ישנם שני הסברים אפשריים: א. קורה אין כאן משום דקיי"ל קורה משום היכר, וליכא היכר, משום שהיא מכוסה. מחיצה אין כאן, דהויא מחיצה תלויה. ואין חילוק בין מחיצה עשרה טפחים או פחות. ב. מדובר דוקא במחצלת שיש לה עשרה טפחים, וקורה אין כאן הואיל ויש לה תורת מחיצה, גלי אדעתיה דלאו אקורה סמיך. בחידושי המאירי (בשם ה"מ יצ"ו) פירש כפירוש שני. והרא"ש ורשב"א ביארו כפירוש ראשון (אלא שהרשב"א, למרות שפירש כפירוש ראשון, סובר לדינא, שקורה הגדולה מעשרה טפחים נפקא מתורת קורה. עיי"ש).

17. או"ח שסג, כד. וכתב הב"י דאירי כשהקורה מונחת למעלה מעשרה; דאי במונחת למטה מעשרה, אפילו אינה רחבה יותר מהראוי פסולה, כמבואר ברבינו יהונתן (ד א ברי"ף, ד"ה גבהו) דקורה שהניחה למטה מעשרה טפחים צריך להגביהה. וכן הכריעו להלכה המשנ"ב (ס"ק פב) וכף החיים (ס"ק קלו). מקורות - רא"ש (סי' יח). רשב"א (ח"י י"ד א', ד"ה הניח, ועיי"ש; עבוה"ק בית נתיבות, א.ה).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

דין שתי קורות סמוכות

(י"ד א') **תנו רבנן:** קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה, ואינן נוגעות זו בזו -

(4) (אם הריווח) פחות משלשה (טפחים), אין צריך להביא קורה אחרת (כי נחשב כאחד מדין לבד). שלושה, צריך להביא קורה אחרת. (2) רבן שמעון בן גמליאל אומר: פחות מארבעה, אין צריך להביא קורה אחרת. ארבעה, צריך להביא קורה אחרת (כי יש לבד גם עד ארבעה טפחים).

(המשך הברייתא): וכן שתי קורות המתאימות (שהשכיבן זו אצל זו, כמו תאומים), לא בזו כדי לקבל אריח, ולא בזו כדי לקבל אריח (דהיינו, כל אחת פחותה מטפח) -

(4) אם מקבלות (ביחד) אריח לרחבו טפח⁴⁸, אין צריך להביא קורה אחרת. ואם לאו, צריך להביא קורה אחרת. (2) רשב"ג אומר: אם מקבלות אריח לארכו, (שהוא) שלושה (טפחים), אין צריך להביא קורה אחרת. ואם לאו, צריך להביא קורה אחרת.

(המשך הברייתא): היו אחת למעלה ואחת למטה (ובין שתיהן כדי לקבל אריח זו אצל זו, אלא שאחת מעמידים שלה גבוהים משל חברתה, וגבוהים ממנה), רבי יוסי ברבי יהודה אומר: רואין את העליונה כאילו היא למטה, ואת התחתונה כאילו היא למעלה, ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים אמה (מן הקרקע, דאין שם הכשר קורה) ותחתונה למטה מעשרה (טפחים סמוך לקרקע).

אמר ר' זירא: היא בתוך המבוי, ועקמומיתה חוץ למבוי, היא בתוך עשרים, ועקמומיתה למעלה מעשרים, היא למעלה מעשרה, ועקמומיתה למטה מעשרה, רואין כל שאילו ינטל עקמומיתה, ואין בין זה לזה שלושה, אין צריך להביא קורה אחרת. ואם לאו, צריך להביא קורה אחרת.

שיטות הראשונים

קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכו': פסק הרמב"ם כתנא קמא, שדין לבד בשלושה טפחים. ודלא כרשב"ג הסובר אמרינן לבד גם בארבעה. וכן פסק השו"ע⁴⁹.

קורות המתאימות: הלכה כתנא קמא (שאם מקבלות אריח לרחבו, כשר)²⁰. דעת רש"י ומהר"ם מרוטנבורג²⁴ שאפילו הן בתוך טפח, לא מהני עד שיהיו נוגעות זו בזו. דעת תוספות, רבינו יהונתן, רשב"א וריטב"א, שמספיק שיהיו קרובות זו לזו

18. דהיינו שרוחב שתיהן ביחד, טפח. וראה עוד להלן.

19. או"ח ססג, כא. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יז, כד).

20. כן מבואר ברוב הראשונים, וכן פסק השו"ע (שסג, כב) כדלהלן. אמנם הרי"ף הביא הברייתא כלשונה, ולא הכריע. וגם ברמב"ם לא מבואר אם פסק כתנא קמא או כרשב"ג (וראה להלן).

21. כן כתב המרדכי (עירובין תפב) בשמו. וזה לשונו: שתי קורות המתאימות, נראה לרבינו מאיר דוקא כשנוגעות זו בזו, אבל אין נוגעות זו בזו אפילו יש ביניהם פחות משלושה טפחים אין מצטרפין; דהא דבעינן קורה טפח היינו טעמא משום היכר. וכן פירש רש"י הכא מתאימות כמו תאומים. עכ"ל. וכן כתב בהגהות מיימוניות (הל' שבת יז, כה) בשמו.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

בתוך טפח²². ודעת הרמב"ם, שגם אם שתי הקורות רחוקות עד שלושה טפחים זו מזו, כשר, ובלבד שיהיו שתי הקורות רחבות יחד טפח²³. והשו"ע²⁴ סתם כהרמב"ם, ובשם ויש אומרים כתב כרוב הראשונים.

היו הקורות אחת למעלה ואחת למטה: הרי"ף פסק דלית הלכתא כרבי יוסי בר רבי יהודה שאמר רואין את העליונה כאילו היא למטה. וכן פסקו אור זרוע ורא"ש בשם ר"מ מרוטנבורג²⁵. אבל הרמב"ם²⁶, רשב"א, ריטב"א ומאירי, פסקו כרבי יוסי ברבי יהודה. וכתב הרשב"א (על פי מסקנת הגמרא בסוכה, כ"ב ב') שדוקא אם אחת סמוכה בתוך שלושה טפחים לשניה (בגובה) רואין אותן כאילו הן סמוכות זו לזו. והשו"ע²⁷ סתם כהרמב"ם ורשב"א, וכתב ויש פוסלין, כדעת הרי"ף ורא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

כא. היתה יוצאה מפתל זה ואינה נוגעת בפתל זה, כגון שסמכה על עמודים, וכן שתי קורות אחת יוצאה מפתל זה ואחת יוצאה מפתל זה ופגעו זו בזו באמצע המבוי, אם אין ביניהם שלשה, כשרה; יש ביניהם שלשה, פסולה. כב. הניח שתי קורות זו בצד זו, ולא בזו לקבל אריח ולא בזו לקבל אריח, אם יש בשתיהן כדי לקבל אריח לרחבו, דהינו טפח, ואין בין זו לזו שלשה טפחים, אינו צריך להביא קורה אחרת; ואם לאו, צריך להביא קורה אחרת. ויש אומרים שצריך שיהיו קרובות זו לזו בתוך טפח.

כג. היתה אחת למעלה ואחת למטה, רואים את העליונה כאלו היא למטה ואת התחתונה כאלו היא למעלה, ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים ולא תחתונה למטה מעשרה. ולא יהיה ביניהם ג' טפחים לא בגובה ולא במשך כשרואין אותם שיירדה זו ועלתה זו בכונה עד שיעשו זו בצד זו. ויש פוסלים.

22. דעת הרשב"א (בחי', ובעבוה"ק, בית נתיבות, שער א, ס' ה) שאין צריך שיהיה בצירוף הקורות עצמן שיעור טפח. ואם אינן רחוקות זו מזו אלא כשיעור שיקבלו בין שתיהן ואוירן אריח לרחבו, אין צריך להביא שם קורה אחרת. כיצד? הרי שהיה בזו רובע טפח ובזו רובע טפח, צריך שלא יהיו מרוחקות זו מזו אלא טפח כדי שיקבלו אריח של טפח ומחצה בין שתיהן ובין אויר שביניהן. ריחקן יותר מיכן, צריך להביא שם קורה אחרת. עכ"ל. ובשאר הראשונים אינו מפורש (אמנם ראה ביה"ל ד"ה שצריך).

23. הרמב"ם לא ביאר אם לרחבו, כתנא קמא, או לארכו, כרשב"ג. ודנו בזה המפרשים. והגר"א (או"ח שסג, כב, ס"ק לח) הבין שפסק כתנא קמא, שיהיו שניהם רחבים ביחד טפח.

24. או"ח שסג, כב. ומפשטות לשונו משמע שלכל הדעות בעינן ששיעור שתי הקורות יחד יהיה טפח (ודלא כמו שכתב הרשב"א, הובא לעיל. ביה"ל ד"ה שצריך שיהיו קרובות). וראה ב"י וב"ח, וחזו"א (או"ח ע"א) שמסכם ודן בשיטות. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יז, כה).

25. דסבר כאבוא דאית ליה רואין, ולית הלכתא כוותיה. אור זרוע (סי' קכ).

26. כתב המגיד משנה שלכאורה כוונתו רק במשך, ולא בגובה. וא"כ קשה מהגמרא בסוכה, כ"ב א', שהעמידו הברייתא דווקא כשהם בתוך ג' טפחים זו לזו בגובה. והרמב"ם שהביאה כפשוטה, צ"ע. אמנם הכסף משנה כתב שאפשר לדחוק ולומר, שבכלל מה שכתב ולא יהיה ביניהם שלושה טפחים, הוא שגם במרחק הגובה לא יהיה יותר משלושה. וכעין זה כתב בב"י (או"ח שסג, כג).

27. או"ח שסג, כג (כפי הבנתו ברמב"ם, ששלושה טפחים זה גם בגובה, ראה הערה לעיל). מקורות - רמב"ם (הל' שבת יז, כה).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

דיני לחי

שיעור לחי

(י"ד ב') **משנה:** (4) לחיין שאמרו, גובהן י' טפחים. ורוחבן ועוביין כל שהוא. (2) רבי יוסי אומר: רוחבן שלושה טפחים (שיהיה דבר חשוב).

(ומברר) וכמה כל שהוא (לתנא קמא)? **תני** רבי חייא: אפילו כחוט הסרבל (חוט חזק כפול, שתופרין בו הסרבל²⁸).

רב רחומי מתני הכי - אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: אין הלכה כרבי יוסי, לא בהילמי ולא בלחיין. אמרו לו (לרב רחומי): אמרת? אמר להו: לא. אמר רבא: האלהים אמרה, וגמירנא לה מיניה. ומאי טעמא קא הדר ביה? משום דרבי יוסי נימוקו עמו.

אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי: הלכתא מאי? אמר ליה: פוק חזי מאי עמא דבר (מה נהגו העם). וכבר נהגו בלחי (משהו).

שיטות הראשונים

עובי לחי כלשהו או שלושה טפחים: רבינו חננאל פסק כרבי יוסי²⁹, דבעינן לחי ג' טפחים. אך שאר הראשונים פסקו כתנא קמא, ששיעורו כל שהוא. וכן פסק השו"ע³⁰.

שיעור כלשהו: כתב המרדכי בשם רבינו מאיר (מרוטנבורג) דמה שעושין לחיים מסיד מחוי, יפה עושים³¹. והבין מדבריו תרומת הדשן דבעינן על כל פנים שיעור כעובי אצבע (אלא שכתב שצורת הפתח אפילו פחות משיעור זה מהני³²). אבל מדברי שאר הפוסקים משמע דבכל דהו סגי³³. וכן פסק הרמ"א³⁴.

28. רבינו חננאל.

29. משום דקאמר בגמרא דרבי קאי כוותיה, וכן משום דרב רחומי דמתני משמיה דרב אין הלכה כרבי יוסי, הדר ביה משום דרבי יוסי נימוקו עמו.

30. או"ח סס"ג. מקורות - רבינו חננאל (הו"ד בפסקי עירובין למהר"ם, אות לב. וברשב"א). רמב"ם (שבת יז,ב). העיתים (ס"ו צח). רוקח (עירובין ס"ו קעה). אור זרוע (ח"ב, עירובין ס"ו קכ). רשב"א (ח"י ד"ה ומאי טעמא; עבוה"ק, בית נתיבות, ש"א, סו"ס"ה). מרדכי (ס"ו תפב). אגודה (עירובין פרק א, אות טו). מאירי (ד"ה המשנה הרביעית). רי"ד (פסקים, ד"ה פיסקה רבי יוסי).

31. דהא אמרינן בכל עושין לחיים, וסיד מחוי או גיפסים שמדבקין אותן אצל החומה, כעובי אצבע הוא, הרבה חזק יותר מחוט הסרבל.

32. דלא קאי (המרדכי) אלא אמבוי שתקנוהו רק בלחי, דהתם בעי שיעור לעובי הלחי. משום דהא דתנן לחיים רוחבם ועוביין כל שהו, ומפרש בגמרא אפילו כחוט הסרבל. הא פחות מחוט הסרבל לא מהני. אבל צורת הפתח, אפילו פחות מזה כשר. דלא מפרש תלמודא שיעורא, אלא קנה מכאן וקנה מכאן, וקנה על גביהן, ואיכא למימר דבמשהו סגי. תרומת הדשן.

33. כן דייק הב"י (או"ח סס"ג), ממה שסתמו דבריהם וכתבו שיעור לחי כל שהוא, משמע דסבירא להו דכחוט הסרבל לאו דוקא אלא כלומר כל שהוא. והרא"ש כתב בכלל ג' (סו"ס ז) ולחי כחוט הסרבל כשר לכך מקצתו שקוע וחקוק בקיר ומקצתו בולט רק שיהיה ניכר בעלמא סגי. עד כאן לשונו. משמע בהדיא דסבירא ליה דכחוט הסרבל אין לו שיעור אלא היינו כל שהוא מיהו אפשר דבסיד מחוי אפילו אם הוא כעובי אצבע טוח בכותל לא מהני כיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמו

34. או"ח סס"ג. וכתב בשער הציון (ס"ק כ): והנה אף דהט"ז כתב דלא מהני עצה זו דסיד מחוי לענין לחי, ורק לענין צורת הפתח, משום דלענין לחי בעינן שיעורא, לפי הסכמת אחרונים דגם בלחי סגי במשהו, ממילא גם בזה מהני על ידי סיד. וכן כתב האליה רבה בשם

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"ש"ת
ג' אלול תש"פ
מסכת: עירובין | פרק: א | דף: י"ד

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לחי העשוי משברי שברים: כתב הגהות מיימוניות בשם ר"י דלחי אפילו שברים ושברי שברים כשרים בו ובלבד שלא יגביה התחתונה מהקרקע שלשה. וכן פסק השו"ע³⁵.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

- ג. מבוי שיש לו ג' מחצות ופרוץ בצד רביעי, התירו בלחי (פ' תרגום הקרש האחד לוחא חדא) שעביו ורחבו כל שהוא, שיעמידנו בפתח המבוי ויהיה גבהו עשרה טפחים...
ז. לחי, אפלו שברים ושברי שברים כשרים בו.
הגה: ולכן עושין לחי מסיד טחוי בכפל, ובלבד שיזהר שלא יתמחה יותר משלש לארץ. (תרומת הדשן סי' ט"ו).

עשה לחי לחצי מבוי

(י"ד ב') **תנא:** עשה לחי לחצי מבוי (שהניחו באמצע המבוי), אין לו אלא חצי מבוי.

(ומקשה) פשיטא! אלא אימא יש לו (עכ"פ) חצי מבוי.

(ומקשה) האי נמי פשיטא! (ומתרץ) מהו דתימא ליחוש דילמא אתי לאישתמושי בכוליה, קא משמע לן.

שיטות הראשונים

עשה קורה לחצי מבוי: כתב הרשב"א, מתירין את המבוי לחצאין, בין בלחי בין בקורה³⁶.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

לא. העמיד לחי באמצע המבוי, אם יש חצר מהלחי ולחוץ, ועשו גם החיצונים לחי לראש המבוי, אוסרים אלו על אלו עד שיערבו יחד. ואם אין שם חצר, או שיש חצר ולא עשו החיצונים לחי לראש המבוי, שמן הלחי ולפנים, מתרים; ממנו ולחוץ, אוסרים...

שיירי כנסת הגדולה, וכן כתב בשולחן עצי שטים דבלחי מהני על ידי סיד, וכן מוכח גם כן בביאור הגר"א. מקורות - מרדכי (רמז תפב). תרומת הדשן (סי' עד).

35. או"ח שסג, ז. מקורות - הגהות מיימוניות (הל' שבת, יז, יב, דפוס קושטא, הו"ד בב"י).

36. והביא המאירי דבריו, וביאר, ולא תאמר דוקא לחי שהוא משום מחיצה, ומחיצה בכל מקום נמוקה עמה, אבל קורה שאינה אלא משום היכר אין היכר אלא כשנעשית בראש המבוי; שאם כן רבא מיהא שסובר בלחי משום היכר היה לו לחלוק. אלא ודאי הוא הדין לקורה. וכן היא בתוספתא בהדיא (עירובין א.ת. וראה בהגהות הגר"א על התוספתא שהגיה ומחק 'קורה', כמו בגמרא).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

הגביה הלחי מן הקרקע או הפליגו מהכותל

(י"ד ב') אמר רבא: עשה לחי למבוי והגביהו מן הקרקע שלושה (טפחים), או שהפליגו מן הכותל שלושה, לא עשה ולא כלום.

(ומבאר) אפילו לרבן שמעון בן גמליאל דאמר אמרינן לבוד (בפחות מארבעה טפחים), הני מילי (כשהריוח) למעלה (כגון קורה היוצאת מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה דלעיל). אבל למטה, כיון דהויא מחיצה שהגדיין בוקעין בה, לא קאמר.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

י. הרחיקו מהכתל שלשה, או שהגביהו מהארץ שלשה, פסול. ואם הגביהו פחות משלשה, אף על פי שאין בו אלא שבעה ומשהו, כשר.